

Indonézia Tudományos Akadémiája (AIPI)

Előzmények

Az indonéziai tudományos élet megszervezésére még a 18. század végén történt az első kísérlet, amikor a terület gyarmatként Hollandia fennhatósága alá tartozott. A Holland Kelet-Indiai Társaság egyik tisztviselője, a lelkes botanikus Jacobus Radermacher (1741-1783) ennek fővárosában, Batáviában (ma Dzsakarta) alapította meg 1778-ban néhányadmagával a Batáviai Királyi Művészeti és Tudományos Társaságot (röviden: Batáviai Társaságot). A szervezet célja a művészetek és a tudományok, így a történelem, régészet, néprajz és fizika területén végzett kutatások előmozdítása, valamint a kutatási eredmények közzététele volt. Ennek érdekében az idők során többek között nyomdát, múzeumot és könyvtárat alapítottak – a két utóbbi szervezet más formában ma is létezik.

Bár a Batáviai Társaság mindvégig civil kezdeményezés maradt, a 19. század második felében már a holland tudományos élet képviselői is érezték, hogy szükség van egy helybeli tudományos csúcsszerv felállítására. 1928-ban így jött létre a Holland-Indiai Természettudományi Tanács, amely egyfajta helyi tudományos akadémiaként működött, ugyanis tagjai egyúttal a Holland Tudományos Akadémia tagjai is voltak.

Indonézia függetlenné válását követően a korábbi struktúrák jelentős változásokon mentek keresztül. A Batáviai Társaságot előbb átnevezték (1950), majd teljesen felszámolták (1962). A Holland-Indiai Természettudományi Tanács 1948 után több névváltozáson is keresztülment, de egészen 1956-ig, az Indonéz Tudományos Tanács (MIPI) létrehozataláig működött. Egy indonéziai tudományos akadémia felállításának tervezése már tulajdonképpen 1950-ben megkezdődött, de az Akadémia – többszöri próbálkozást követően – csak 1990-ben – az Akadémiáról szóló törvény elfogadását követően – kezdhette meg a működését. A közben lévő időszakban a tudományos ügyeket a kormányzati szervezetrendszer keretein belül intézték.

Feladata és szerkezete

Az Indonéziai Tudományos Akadémia egy független szerv, amely a kormányzat székhelyén működik. Ez jelenleg a Jáva szigetén található Dzsakarta, de hamarosan már a Borneón épülő Nusantara lesz, így a közeljövőben erre az intézményre is a költözés vár.

Az Akadémia legfontosabb feladatai:

- véleménynyilvánítás és javaslatok készítése a tudománnyal és a technológiával kapcsolatos kérdésekben a kormányzat és a társadalom számára. Az Akadémia saját kezdeményezésére vagy kérésre nyilvánít véleményt, javaslatai a tudományos igazságon és objektivitáson alapulnak, és elkészítési módjuknak összhangban kell lennie a tudományos szabadsággal és a tudományos etikával.

- tudományfejlesztés és tudományos tevékenység magas színvonalának ösztönzése konferenciák, közéleti fórumok, kiadványok, valamint nemzeti és nemzetközi kapcsolatok fejlesztése révén.

Az Akadémia legfőbb szerve a közgyűlés, amely minden pénzügyi év végén ülésezik. Itt döntenek többek között: a.) az alapszabályról, illetve annak módosításáról; b.) a tagok felvételéről és felülvizsgálatáról; c.) a pénzügyi beszámolókról; d.) az Akadémia irányításával kapcsolatos strukturális kérdésekről.

Az Akadémia vezetősége az Akadémia elnökéből, illetve alelnökéből áll. Az elnök, illetve az alelnök hivatali ideje öt év, és egyszer újraválaszthatóak.

Az operatív működés motorja a jelenleg nyolc főből álló Munkabizottság (végrehajtó bizottság), amely a két közgyűlés közötti időszakban irányítja az intézményt. Ennek tagjai: az Akadémia elnöke, alelnöke, a tudományos bizottságok elnökei, illetve – titkárként – az Akadémia főtitkára.

Tagság

Az Akadémia az indonéz tudományos élet legfelsőbb fóruma. Tagjai olyan indonéz tudósok, akik a tudományos közösség által elismert képességekkel és eredményekkel rendelkeznek a tudomány és a technológia valamelyik területén, és ezen készségek, képességek és eredmények pozitív hatással bírnak a nemzet fejlődésére. Az akadémiai tagság önkéntes és élethosszig szól. Megszűnik azonban a tagi jogviszony: a.) a tag kérésére; b.) bíróság jogerős ítélete alapján, ha a tag bűncselekményt követett el; c.) ha már nem felel meg a taggá választás feltételeinek; illetve d.) nem képes teljesíteni a tagsággal járó kötelezettségeit.

Kétféle tag létezik: *rendes* és *tiszteleti*. Tiszteleti taggá válnak – 80. évük betöltését követően, amennyiben fizikailag és szellemileg feladataik ellátására képesek – a rendes tagok. A rendes és tiszteleti tagok közötti fő különbség a tagsági jogviszonyhoz fűződő jogok terjedelmében található. Tehát míg egy rendes tag a következő jogokkal rendelkezik: a.) szavazati; b.) véleménynyilvánítási; c.) felszólalási jog; d.) aktív és passzív választójog, a tiszteleti tagok – az Akadémia alapszabálya szerint – szavazati joggal, valamint aktív és passzív választójoggal nem rendelkeznek, viszont valamennyi fórumon részt vehetnek. A tagok kötelezettségeit az Alapszabály ugyancsak nevesíti: a.) az Akadémia jóhírének megőrzése; b.) a tudományos igazsághoz és objektivitáshoz való ragaszkodás; c.) az Akadémiára vonatkozó jogszabályok megtartása.

Más országok tudósai *akadémiai partnerekké* nevezhetőek ki (vagyis létezik egy harmadik tagsági kategória is). E partnerek megválasztása a rendes tagokkal azonos módon történik, ám szavazati joggal, valamint aktív és passzív választójoggal nem rendelkeznek, és a különböző fórumokon csak meghívás alapján vehetnek részt.

A tagokat az Akadémia plenáris ülése választja meg, a döntést a köztársasági elnök hagyja jóvá. A jelöltté váláshoz három tag ajánlása, továbbá az Akadémia tagjai legalább egynegyedének, a taggá váláshoz pedig az összes tag legalább kétharmadának támogatása szükséges. Az

Akadémia taglétszáma jelenleg hatvan és hetven fő között mozog. A tagok tudományos bizottságokba szerveződve tevékenykednek. Jelenleg öt tudományos bizottság működik, úgy mint: 1. mérnöki; 2. orvosi; 3. társadalomtudományi; 4. alaptudományi; és 5. kulturális bizottság.

Domaniczky Endre